

SYLAN - SYLARNA.

Kartet er resultat av samarbeidet av Prosjekt Sylene. Utgivelsen er et samarbeid mellom Statens Kartverk og Lantmäteriverket.

Det er i målestokk 1:100 000 og dekker Sylene-området mellom

Schulzhytta i vest, Gåsenstugorna i øst, Skardørsfjella i sør og Meråker/Storlien i nord. På baksiden av kartet er trykket opplysninger adkomster til fjellet, turistanleggene, reindrift, naturforhold, aktivitetstilbud og merking.

Norsk sti- og løypeplan

Av JAN-PETTER HUBERTH HANSEN

Det enkle og lite ressurskrevende friluftslivet, som fotturer og skiturer i urørt natur, har lange tradisjoner i vårt land. Dette naturnære friluftslivet gir opplevelser og kunnskap om naturen og er dermed en vesentlig forutsetning for å verne om og å ta være på norsk natur.

Med bakgrunn i dette har Direktoratet for naturforvaltning bedt en prosjektgruppe om å se nærmere på hvordan det tradisjonelle friluftslivet kan få de beste betingelser også i framtiden. Prosjektet har fått navnet Norsk sti- og løypeplan, og tar utgangspunkt i Stortingsmeldingen om friluftsliv.

Planen skal være overordnet (nasjonal), slik at den mer detaljerte planlegging, avklaring av interessenotsetninger osv skal skje på fylkes- og kommunenivå. Det er også meningen at planen skal bli rullerende d.v.s at den revideres med jevne mellomrom.

Prosjektgruppen som har utarbeidet et planutkast har konsentrert seg om 3 hovedtema;

- * Forhold omkring *rutenett i Norge*
- * *Tilretteleggingskategorier* for friluftsliv (arealsonering)
- * *Beskyttelse av sammenhengende fjell- og naturområder* mot oppsplitting og tekniske inngrep

Rutenettet i Norge

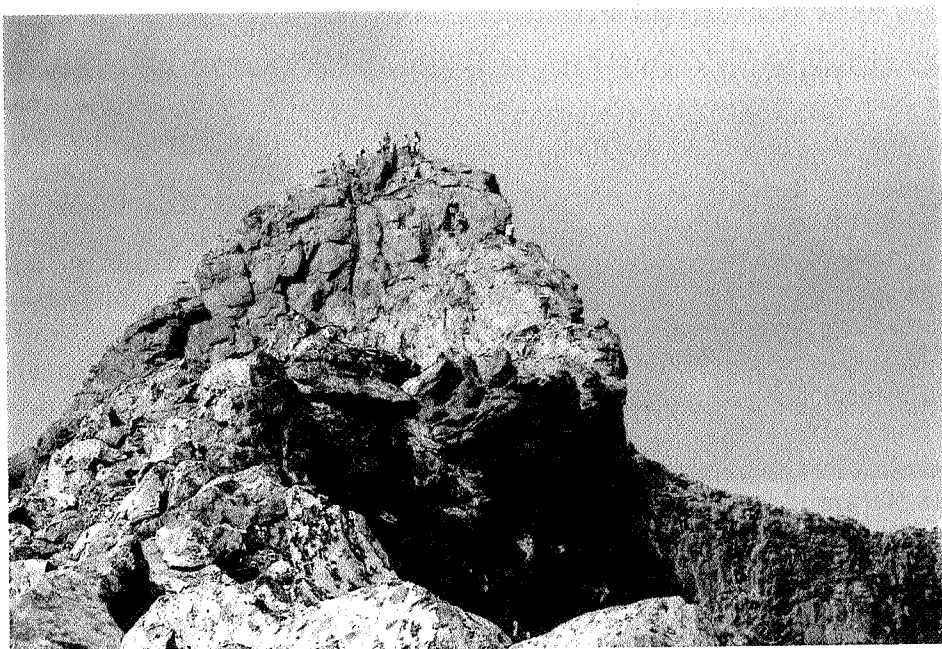
Først mot andre verdenskrig ble turgåing vanlig for folk flest. Likevel må opprettelsen av Den Norske Turistforening i 1868 regnes som milepelen i arbeidet med å gjøre turgåing - sommer som vinter - til et allemannseie. Fra 1880-årene vokste det også frem en rekke lokale turistforeninger, som fikk som hovedformål å legge forholdene tilrette for ferdsel i fjellet. I dag har denne virksomheten vokst til en landsomfattende virksomhet med 46 lokale turistforeninger, som disponerer ca 280 hytter og vedlikeholder et rutenett på rundt 18.500 km.

Gjennom en Norsk sti- og løypeplan ønsker en å sikre forutsetningene for at allmennheten også i fremtiden skal kunne nyte godt av dette tilbudet. Det har derfor vært aktuelt å se på mangler ved og forbedringer som kan gjøres med eksisterende rutenett, sikre forutsetningene for at det kan opprettholdes og å legge forholdene til rette for viktige suppleringer.

Utenfor allfarvei i Sylene.

BJØRNALF AFTRET

Fra Syleggen mot Storsylen.

ARNE CHRISTIANSEN

Nye ruter - interessemotsetninger

Gjennom kontakt med samtlige turistforeninger er det registrert foreliggende planer og ønsker om nye ruter og hytter. Disse er samholdt med materiale fra fylkesmennenes miljøvernavdelinger over sårbare biotoper, truede arter mv. Der det er konstatert interessemotsetninger er alle foreslåtte (og noen eksisterende) ruter og hytter gitt egen farge i kartene i planutkastet. Diskusjon og konfliktløsning når det gjelder disse mener prosjektgruppen må foregå på fylkes- eller regionnivå.

"Nøkkelhytter"

Ingen lenke er sterkere enn det svakeste ledd. I denne sammenheng gjelder det forhold at en rute kanskje må legges ned dersom en viktig hytte faller ut av nettet. Mulige årsaker til bortfall kan være brann, at private hytter innstiller virksomheten eller at lokale turistforeninger ikke makter å følge opp drift og vedlikehold.

For å hindre rutenedleggelse er det derfor kartlagt private nøkkelhytter langs kritiske ruter. Disse vil bli gitt prioritet i en krisesituasjon.

Merking og tilrettelegging

Skånsom tilrettelegging og "naturtilpasset" merking av rutene er et varemerke i den norske fjellheimen. (De fleste er kanskje ikke klar over at det er vardene, og ikke de røde "T"-ene som er de egentlige veiviserne. "T"-ene skal bare være tilleggsinformasjon.)

I St. meld. nr. 40 (1986-87) "Om friluftsliv" presiseres det at;

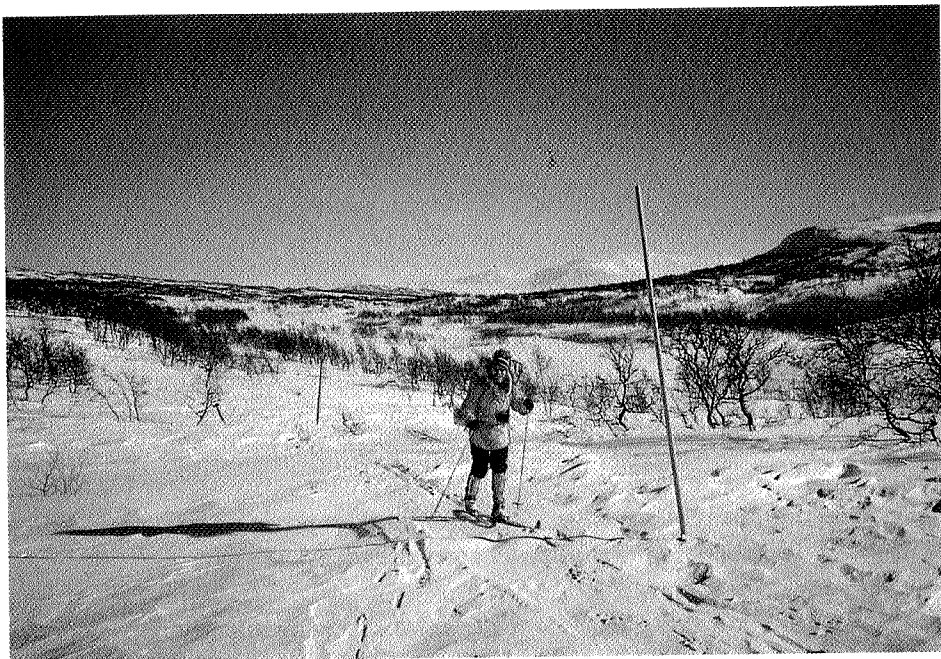
"Både i områder for ekstensiv og intensivt friluftsliv bør dei aktuelle tilretteleggingstiltaka utførast med så små inngrep som mogleg, slik at naturpreget i områda i størst mogleg grad blir halde ved lag".

Prosjektgruppen har tatt utgangspunkt i dette, og foreslår at en revidert utgave av merkehåndboken som er utarbeidet av tidligere Norske Turistforeningers Forbund blir lagt til grunn for all merking og tilrettelegging av gjennomgangsruter i Norge. Prosjektgruppen mener det i Norge ikke er ønskelig med merking og tilrettelegging av "svensk standard" - f eks permant staking av ruter.

Ansvar og økonomi

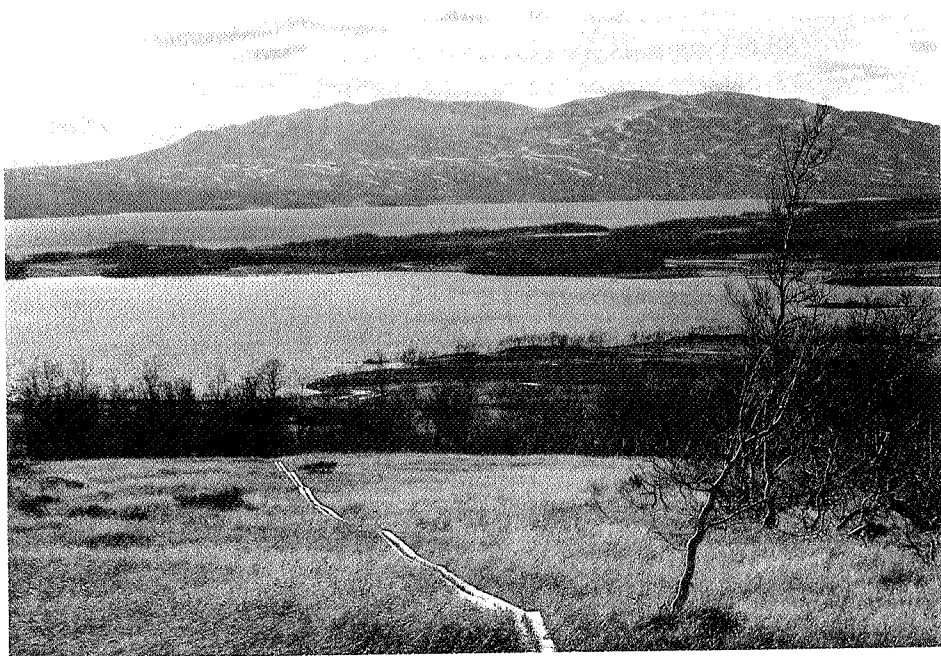
Fram til idag har det hovedsakelig vært turistforeningene som har hatt ansvaret for å opparbeide, merke og vedlikeholde gjennomgående ruter i skogs- og fjellterreng. Med den ekspertise og seriøsitet som de norske turistforeningene har, ser prosjektgruppen ingen grunn til å anbefale noen endring her. En går derfor inn for at rutenettet også i fremtiden hovedsakelig forvaltes av turistforeningene. Det blir dermed ingen målsetting at staten skal ta over, slik tilfellet er blitt i Sverige.

Turistforeningene vil imidlertid ha behov for finansiell støtte i tillegg til den enorme dugnadsinnsatsen de legger ned i å drive et rutenett på ca 18.500 km og

Vinterstaking på norsk vis.

ERIK STABELL

Stokklagt sti ved Remskleppen ovenfor Essandsjøen.

OVE RØNNE

ca 280 hytter.

I 1989 gikk ca 1% eller ca 6 mill.kr. av idrettens andel av tippeoverskuddet til anlegg for friluftsliv i fjellet.

Prosjektgruppen går inn for at dette beløpet må økes til minst 12 mill. "1989-kroner".

I tillegg til dette mener prosjektgruppen at både konsesjonsmidler i forbindelse med kraftutbygging, samt midler fra Distriktenes utbyggingsfond å større grad må kunne benyttes til tradisjonelt friluftsliv.

Tilretteleggingskategorier for friluftsliv

En målsetting med Norsk sti- og løypeplan er å sikre en differensiering av fjellområdene i forhold til ulike former for friluftsliv. Dette tilsier områder med ulik grad av tilrettelegging og krav til naturinngrep.

Prosjektgruppen lanserer derfor et system for arealsonering der meningen er å signalisere retningslinjer for organisasjoner og andre som driver tilrettelegging for tradisjonelt friluftsliv. Slik arealsonering kan f.eks. brukes til å kanalisere folk til eller fra et område, og systemet er blant annet tatt i bruk i forvaltningen av nasjonalparker og i mange land (I Norge foreløpig bare i Rondane nasjonalpark)

Sonering er gjort i de områdene hvor det er etablert eller hvor det foreligger planer om nye rutenett. Det benyttes to hovedkategorier; - "Naturområder uten tilrettelegging" og "Tilrettelagte naturområder". Med tilrettelegging menes her "Norsk turistforeningsstandard". "Tilrettelagte naturområder" er delt i to undergrupper der skillet i første rekke går på ruteområdets kapasitet (hyttestørrelse, rutetetthet mv).

"Naturområder uten tilrettelegging" lanseres med utgangspunkt i at ski- og fotturer langs etablerte turruter er bare en form for friluftsliv. Ferdsel til fjells og i skogsområder utenom merkede turruter har også lange tradisjoner. Prosjektgruppen mener derfor det er viktig å peke ut arealer hvor tilrettelegging ikke bør finne sted. Dette ikke nye tanker, da turistforeningene tidligere har "fredet" områder mot egen virksomhet (Børgefjell, Deler av Hardangervidda m fl).

Ofte samsvarer disse arealene med viktige naturvernområder, hvor det heller ikke er ønskelig med stor trafikk.

Sammenhengende fjell- og naturområder

En naturlig konsekvens av arbeidet med å sikre forutsetningene for det tradisjonelle friluftslivet ved konsolidering og forsiktig utvidelse av rutenett og et system for arealsonering, er å hindre vesentlige innskrenkninger og reduksjoner i de gjenværende store fjell- og naturområdene.

Opprettede nasjonalparker og andre naturvernområder dekker pr. 1.1.1990 bare 5.41 % (17.533 kv.km.) av landarealet i Norge. (Nasjonalparker og land-

skapsvernområder utgjør mesteparten). Selv om deler av den nye landsplan for nasjonalparker og ulike andre verneplaner realiseres, vil imidlertid neppe mer enn ca 10 % av landarealet få en tilstrekkelig beskyttelse mot nye naturinngrep.

Med bakgrunn i dette har prosjektgruppen tatt opp tråden fra Sverige, hvor en har fått lovfestet beskyttelse av "obrutna fjellområden" mot større tekniske inngrep. I Norge vil tilsvarende områder kunne beskyttes med hjemmel i Plan- og bygningslovens bestemmelse om rikspolitiske retningslinjer

Prosjektgruppen går in for at arbeidet med å beskytte de siste gjenværende, sammenhengende naturområdene må gis høyeste prioritet i årene framover. Dette er vesentlig også for å få realisert intensjonene med en Norsk sti- og løypeplan.

Planens intensjon og omfang i Sør-Trøndelag

Hensikten med Norsk sti- og løypeplan er ikke "å bygge landet", men å sikre et variert og kvalitativt rutetilbud i alle landsdeler. I Sør-Trøndelag er både Trollheimen og Sylane "klassiske" friluftsområder med et godt utbygget rutenett. De suppleringer som er foreslått i disse områdene er derfor begrenset.

Av andre forslag kan nevnes etablering av en forbindelse mellom Sylane og Femundsmarka, samt tanker om etablering av rutenett mellom Kongsvold og Orkelsjøhytta. I Trollheimen foreslås det noe tverrforbindelser.

Det er så langt ikke registrert større interessekonflikter mellom forslag til nye ruter og andre naturforvaltningsinteresser i Sør-Trøndelag, men det må understrekes at planutkastet ennå ikke har vært på høring.

Merking i grensestrøkene mot Sverige

Det er ikke ønskelig med svensk merkestandard i Norge. Det vil si at permanent staking ikke er ønskelig annet enn i meget spesielle tilfeller. Den norske merketradisjonen er kvisting om vinteren og varder om sommeren. I grensestrøkene mot Sverige kan dette by på problemer. Prosjektgruppen går derfor inn for at det her lempes noe på tradisjonene for å få en mykere overgang fra den norske til den "tyngre" svenske merkingen.

Det er også formålstjenlig å samarbeide om turkartproduksjon i grensestrøkene. Her er Sylanekartet et godt eksempel.

Tilretteleggingskategorier

Naturområder uten tilrettelegging

I Sør-Trøndelag foreslås det at *Forelhognaområdet*, samt to områder på Fosen holdes fri for tilrettelegging. Prosjektgruppen mener disse også bør vurderes med tanke på vern etter Naturvernloven. Ikke minst fordi det vil være uheldig om disse områdene blir utsatt for andre inngrep som kan redusere naturkvalitetene.

Tilrettelagte naturområder

Både *Trollheimen* og *Sylane* har stor kapasitet og et godt utbygget rutenett,

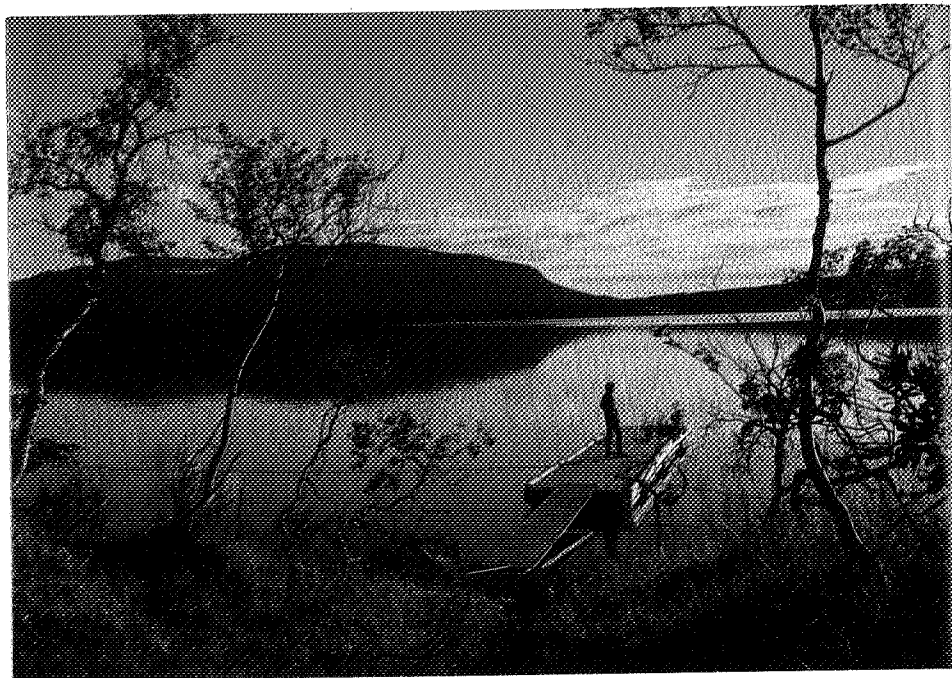
og det naturlig å plassere områdene i den mest tilrettelagte kategorien. Øvrige fjellområder som er sonert i Sør-Trøndelag (f eks Dovrefjell) er plassert i en gruppe med mindre omfattende tilrettelegging (kapasitet).

Prosjektgruppens forslag til Norsk sti- og løypeplan sendes på bred høring før sommerferien med svarfrist i løpet av høsten 1990. Etter høringen vil Direktoratet for naturforvaltning sy sammen den endelige planen.

JAN-PETTER HUBERTH HANSEN, f. 1956, er Høyskolekandidat i natur- og miljøvern (TDH) og utdannet Geograf fra universitetet i Trondheim (UNIT). Har hatt en rekke verv i speider-, naturvern- og bistandsorganisasjoner. Vært medlem i Kolestyret ved UNIT ("Trondheimstudentenes turistforening") i 5 år. Arbeider f.t. med spørsmål omkring klassisk friluftsliv/naturvern, samt bistandsproblematikk i Direktoratet for Naturforvaltning i Trondheim.

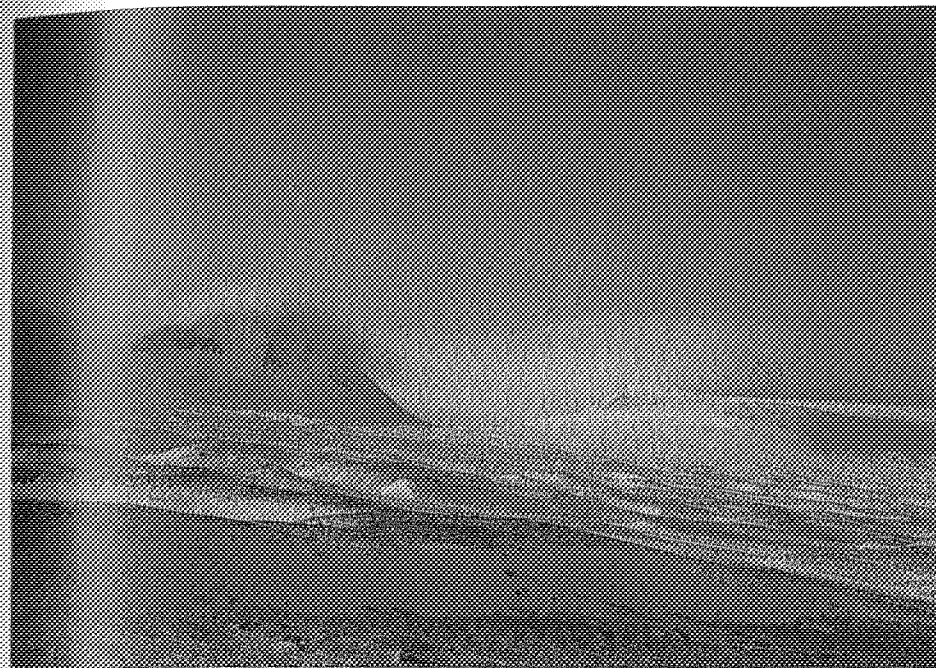

Samefamilie ved Essand på den tida turistene begynte å trække sine stier i Sylane.

Sommerkveld ved Essandsjøen.

INGEBRIGT GARBERG

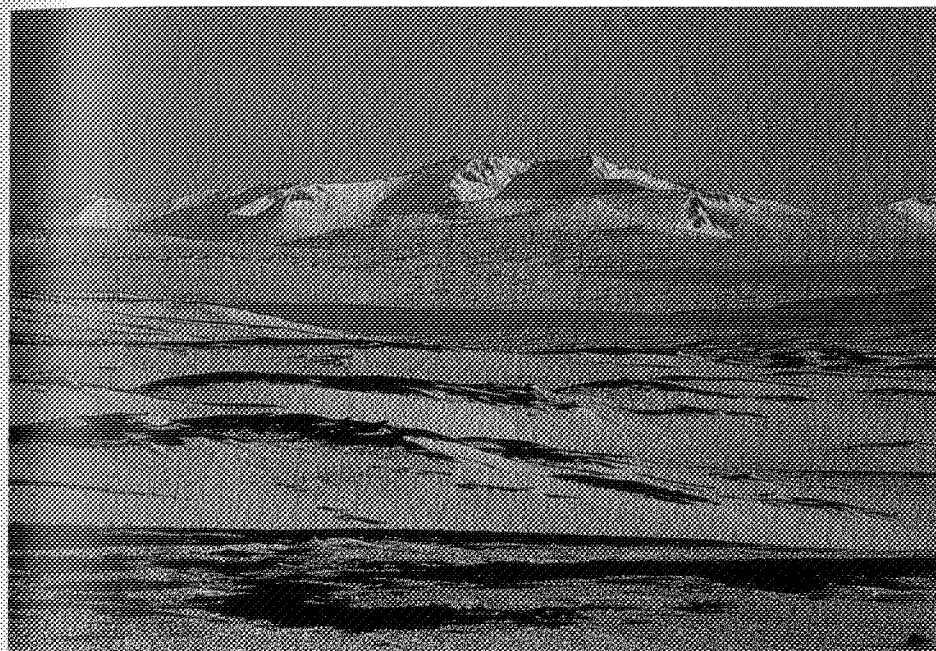
Ekornøra sett fra svensk side.

MATS ERICSON

På toppen av Blåhamnarn.

WIVI-ANN GARBERG

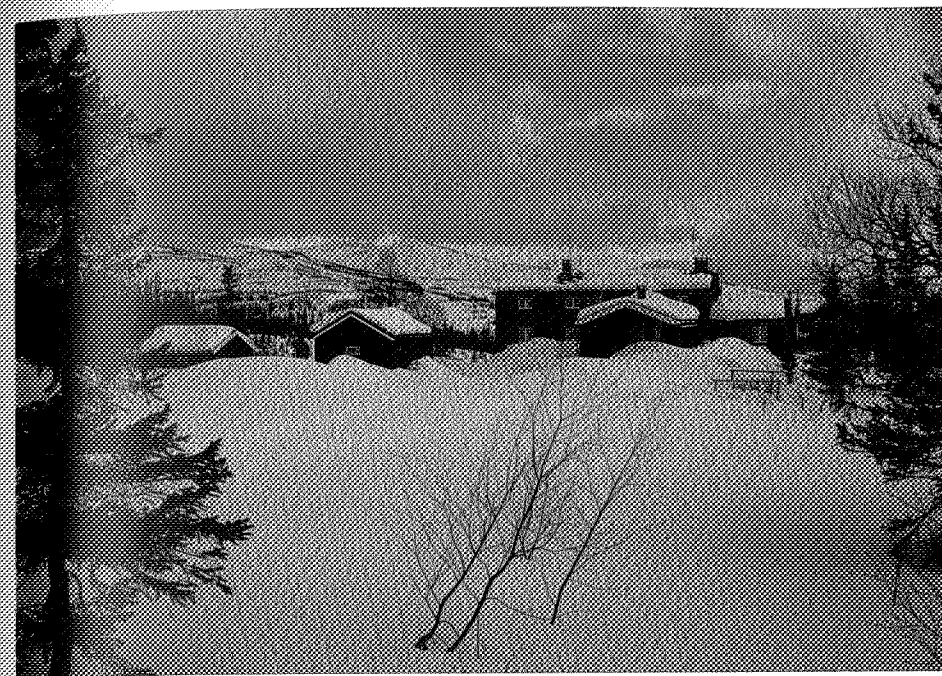
Sylmassivet sett fra Fältjägarstugan.

MATS ERICSON

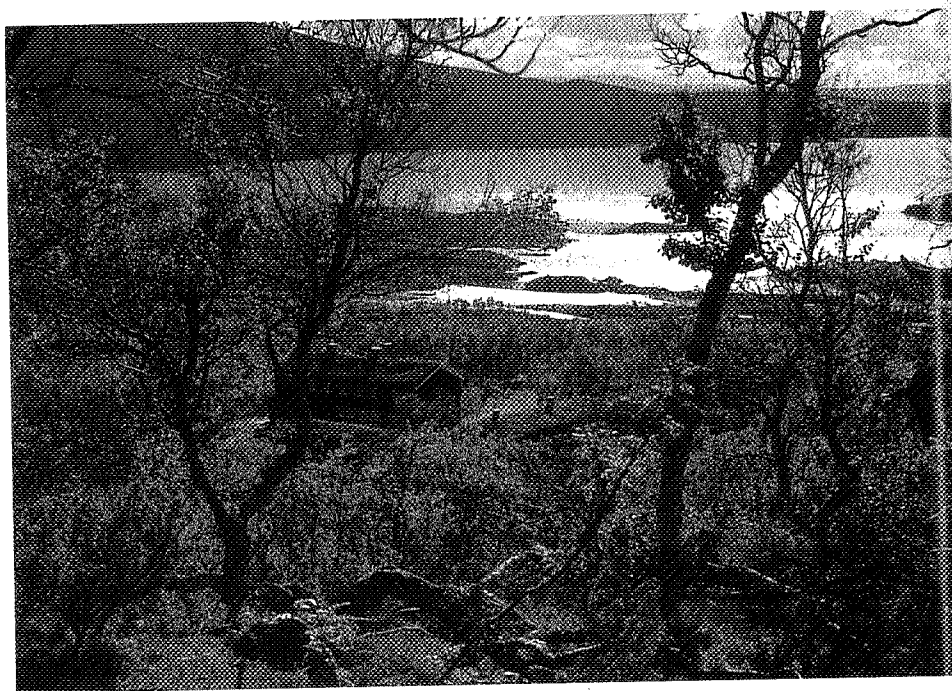
Lill-Ulvån.

MATS ERICSON

Vinter på Schulzhytta.

INGEBRIGT GARBERG

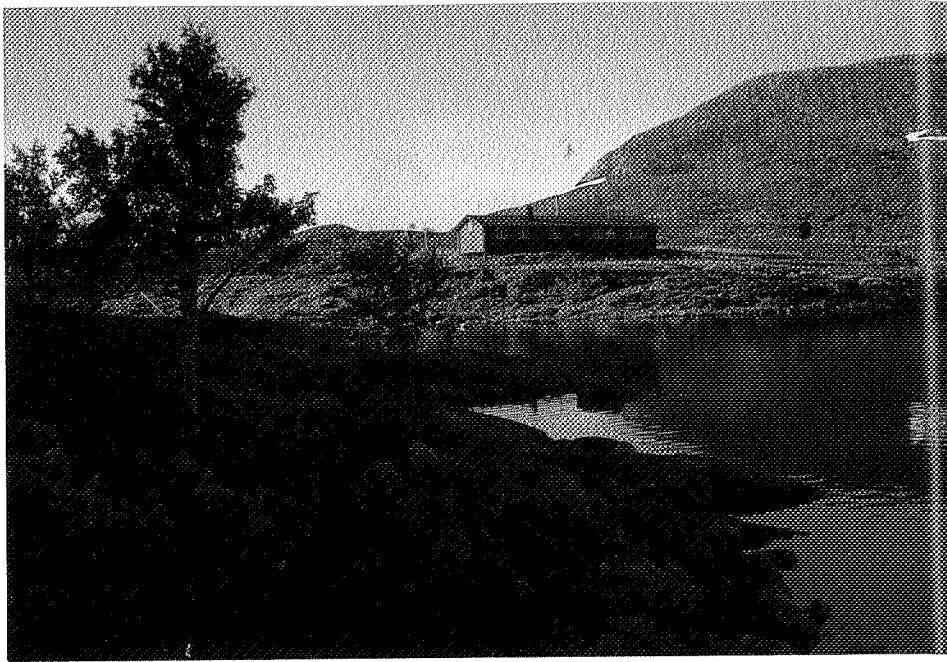

Nodalshytta

INGEBRIGT GARBERG

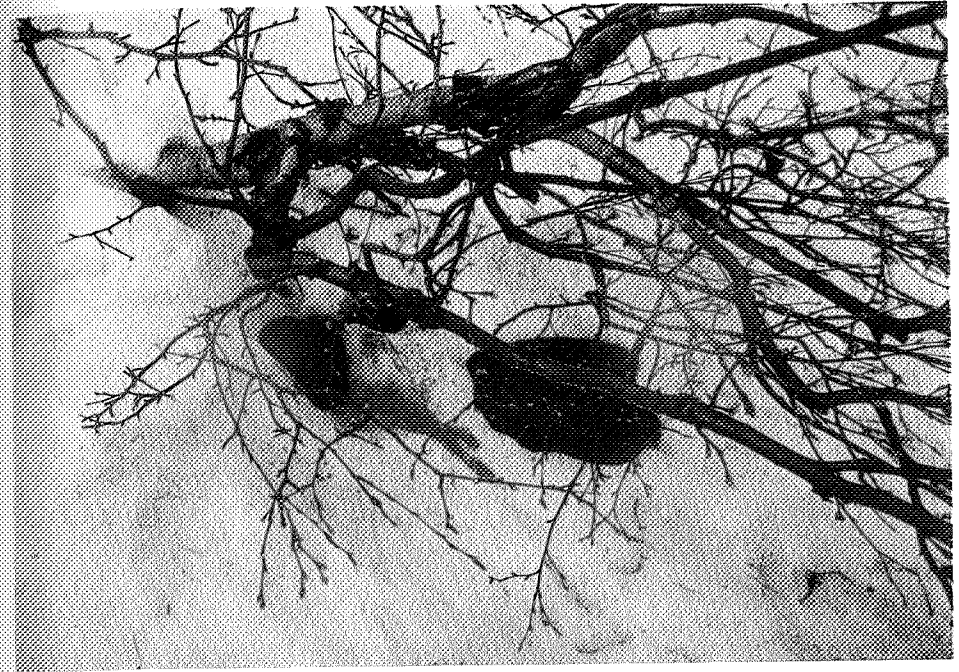

Storerikvollen sist i mars.

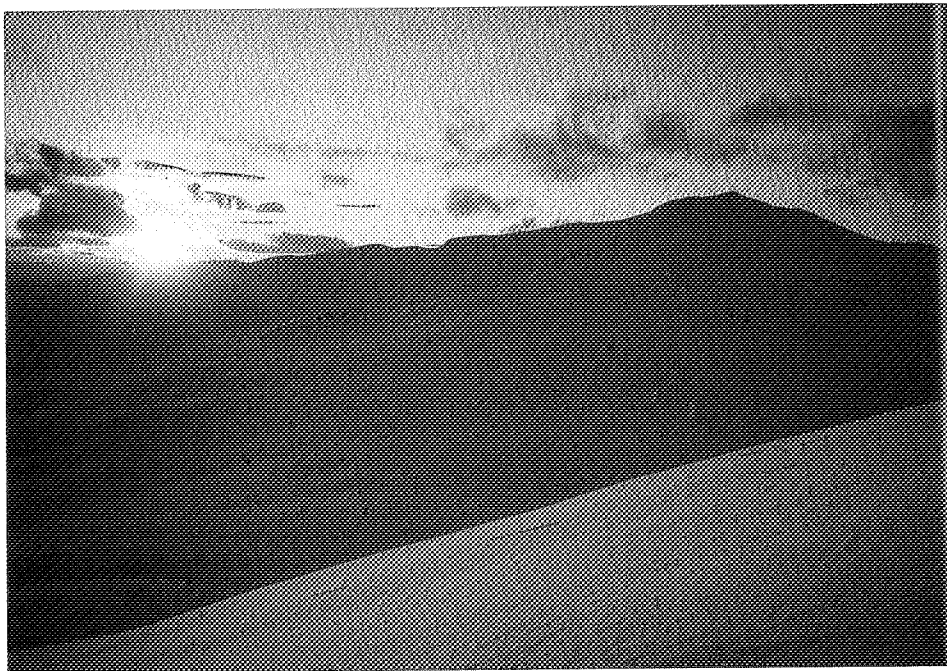
Ramsjøhytta.

INGEBRIGT GARBERG

Blødende bjørk i juli.

PER CHRISTIANSEN

Fra Tronshatten mot Ruten.

ØYSTEIN NYTRØ

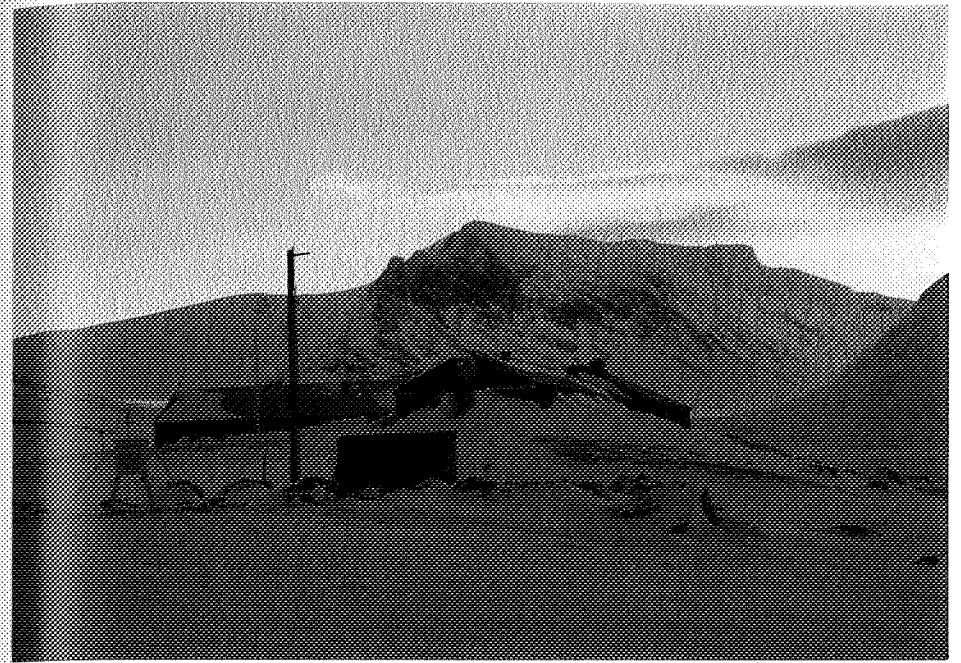
Fjellovergangen mellom Græsli og Aunegrenda.

ERIK STABELL

Fjellskog i Roltdalen.

ERIK STABELL

Sylstationen og Templet.

ERIK STABELL

Fra Melshogna mot Græslivola.

ERIK STABELL

38 mm nedbør på Værnes siste døgn, og minst like mye øst for Fongen.....

ERIK STABELL